

En långsiktig hållbar migrationspolitik, SOU 2020:54

(Ju2020/03215)

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors yttrande utgår från regeringens mål att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen samt från regeringens mål att förbättra villkoren för det civila samhället.

Inledande synpunkter

Inledningsvis välkomnar Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) Migrationskommitténs betänkande. MUCF delar betänkandets utgångspunkt att migrationspolitiken ska vara human, rättssäker och effektiv. MUCF efterlyser dock en konsekvensanalys avseende betänkandets samlade effekter för unga och har följande synpunkter till betänkandets förslag:

Kapitel 6 Uppehållstillståndens längd

6.5.1 Tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel

MUCF anser att Migrationskommittén inte i tillräckligt stor utsträckning har analyserat eller beaktat förslaget konsekvenser för unga. MUCF efterfrågar en analys gällande konsekvenserna för de unga som har beviljats tidsbegränsat uppehållstillstånd som barn men som vid förlängningstillfället har fyllt 18 år. MUCF ser att det finns en risk att ungdomar som har fått ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grunder som är kopplade till att de är barn kan ha svårare att få förlängt eller permanent uppehållstillstånd från och med den dag de fyller 18 år. MUCF noterar att under 2019 var andelen unga vuxna mellan 18-25 år som fick avslag på sin förlängningsansökan efter prövning i sak högre än för barn under 18 år.¹ MUCF bedömer att förslaget om tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel riskerar att slå oproportionerligt hårt mot de unga som har fyllt 18 år jämfört med de som är omyndiga. MUCF anser att det är problematiskt om

¹ Svar från Migrationsverket till MUCF (2020): *Förfrågan om statistiska uppgifter gällande förlängningsansökningar och ålder*, Migrationsverkets ärendenummer 953134, 2020-11-13

övergången från barn till vuxen leder till sämre möjligheter att få stanna i Sverige. MUCF anser även att större hänsyn bör tas till de negativa konsekvenser tidsbegränsade uppehållstillstånd kan ha avseende ungas psykiska hälsa och möjligheter att etablera sig i landet. MUCF bedömer att förslaget riskerar att motverka regeringens mål att alla ungdomar i åldern 13-25 år ska ha goda levnadsvillkor och makt att forma sina liv.

6.5.2 Undantag från huvudregeln om tidsbegränsade uppehållstillstånd vid första beslutstillfället

Mot bakgrund av problematiken som kan uppstå när barn med tidsbegränsade uppehållstillstånd fyller 18 år anser MUCF att även barn bör undantas från huvudregeln om tidsbegränsade uppehållstillstånd vid första beslutstillfället.

6.5.5 Längden på uppehållstillstånd vid alternativt skyddsbehov

MUCF bedömer att längre uppehållstillstånd har färre negativa konsekvenser för ungas psykiska hälsa och möjligheter till etablering i Sverige än korta uppehållstillstånd. Om uppehållstillstånd ska vara tidsbegränsade anser MUCF att längden på uppehållstillstånd ska vara samma för alternativt skyddsbehövande som för flyktingar, dvs. tre år enligt betänkandets förslag.

Kap 7 Permanent uppehållstillstånd

7.4.2 Undantag från kraven

MUCF ställer sig positiv till betänkandets förslag att barn ska vara undantagna från de uppställda kraven för permanent uppehållstillstånd. MUCF anser dock att även ungdomar som har fyllt 18 år och som studerar i grundskola, gymnasieskola eller annan jämförlig grundutbildning bör undantas från de föreslagna kraven för att få permanent uppehållstillstånd, åtminstone försörjningskravet. Kravet på att kunna försörja sig själv för att få permanent uppehållstillstånd uppmuntrar ungdomar att ta enkla och lågavlönade arbeten istället för att ta en gymnasieexamen. Att ha en gymnasieexamen är essentiellt för möjligheterna att långsiktigt etablera sig på arbetsmarknaden. MUCF föreslår att undantaget för ungdomar som studerar utformas på liknande sätt som formuleringen kring föräldrars underhållsskyldighet i 7 kap. 1 §, 2 st. Förädrabalk (1949:381).

Kap 8 Anhöriginvandring

8.3.1 Uppehållstillstånd på grund av anknytning

MUCF anser att det bör förtydligas i lagstiftningen att även ett par som inte har kunnat leva tillsammans på grund av att förhållandet inte har accepterats i det land de har levt i får beviljas uppehållstillstånd på samma grund som makar och sambos. MUCF föreslår därför att *en utlänning som är make eller sambo till utlänningen* ändras till *en utlänning som är make, sambo eller likvärdig partner till utlänningen*. Detta för att säkerställa att även hbtq-personer har rätt till familjeåterförening.

MUCF anser även att rätten till familjeåterförening för vuxna barn bör förtydligas och förstärkas. Detta för att unga vuxna inte ska riskera att lämnas ensamma kvar i ett land när resten av familjen får uppehållstillstånd i Sverige, speciellt om ungdomen befinner sig i en utsatt position i hemlandet. Faktorer såsom ålder, kön och rättslig status i hemlandet är sådant som kan påverka en ungdoms utsatthet i ett land. Vidare bör beaktas situationen i landet, om det rör sig om ett konfliktdrabbat område eller ett område där den humanitära situationen är svår. MUCF anser därför att ett tillägg bör göras att *Särskild hänsyn ska tas till den anhöriges ålder och mognad samt till den anhöriges situation i hemlandet i övrigt*.

8.3.3 Möjlighet att vägra uppehållstillstånd vid anknytning

MUCF ställer sig kritisk till betänkandets förslag då myndighetsåldern för att ingå äktenskap i Sverige är 18 år. MUCF anser att unga vuxna mellan 18–21 år ska ha samma rättigheter som andra vuxna. Om en 21-årsgräns ska införas anser MUCF att det bör preciseras att regeln enbart gäller för nyetablerade parrelationer där parterna inte levt tillsammans tidigare.

Kap 9 Försörjningskrav vid anhöriginvandring

9.4.2 Undantag från försörjningskravet

MUCF är positiv till förslaget om att försörjningskravet inte ska gälla om anknytningspersonen är ett barn.

MUCF är även positiv till förslaget om att skyddsbehövande i vissa fall undantas försörjningskravet men anser att tidsfristen på tre månader är för kort. Mot bakgrund av ungdomarnas olika förutsättningar att tillgodose sig sina rättigheter bedömer MUCF att tidsfristen för att undantas från försörjningskravet bör utökas till åtminstone sex månader.

Kap 10 Uppehållstillstånd på grund av humanitära skäl

10.4.2 Tillståndstidens längd

MUCF bedömer att längre uppehållstillstånd har färre negativa konsekvenser för ungas psykiska hälsa och möjligheter till etablering i Sverige än korta uppehållstillstånd. Om uppehållstillstånd ska vara tidsbegränsade anser MUCF att längden på uppehållstillstånd ska vara samma som för flyktingar, dvs. tre år enligt betänkandets förslag.

Kap 12 Övriga ändringar i utlänningslagen m.m.

12.4 Medborgarskap för vissa statslösa utlänningar

MUCF är överlag positiv till betänkandets förslag. MUCF anser dock att åldersgränsen på 21 år är för låg. Målet för regeringens ungdomspolitik är att alla ungdomar mellan 13–25 år ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. MUCF föreslår därför att åldersgränsen bör ligga på 25 år istället för 21 år.

Kap 14. Rättssäkerhet

Det framstår inte som att Migrationskommittén har analyserat rättssäkerheten i asylprocessen utifrån ett barn-, ungdoms-, jämställdhets- eller hbtq-perspektiv. MUCF anser att en sådan analys bör göras.

Kap 15 Konsekvensanalys

MUCF saknar en konsekvensanalys avseende betänkandets samlade effekter för unga mellan 13-25 år. MUCF eftersöker speciellt en konsekvensanalys gällande förslagets konsekvenser för ungdomar som kommer till Sverige som barn men som sedan fyller 18 år och blir betraktade som vuxna. Även om de ungdomar som är mellan 13-18 år innefattas av konsekvensanalysen gällande barn bedömer MUCF att denna analys saknar ett ungdomsperspektiv. Vidare noterar MUCF att en stor del av det statistiska underlaget inte har presenterats utifrån köns- och åldersfördelning varför det är svårt att göra en bedömning av förslagets effekter utifrån ett jämställdhets- och ungdomsperspektiv.

15.7.5 Konsekvenser för barn

MUCF anser att kommittén inte i tillräckligt stor utsträckning har analyserat och beaktat konsekvenserna av de olika förslagen för barn och unga. Mot bakgrund av att barnkonventionen nyligen har blivit svensk lag anser MUCF även att förslag

som av utredningen bedöms kunna leda till försämringar utifrån ett barnrättsperspektiv jämfört med en återgång till utlänningslagen bör ses över.

15.7.7 Konsekvenser för civilsamhället och privatpersoner

MUCF är positiv till att civilsamhällets insatser uppmärksammas i betänkandet. Det framstår dock inte som att Migrationskommittén har fört en tillräcklig dialog med aktörer från det civila samhället så att deras perspektiv har vägts in. Det är oklart vad civilsamhället anser om den ökade efterfrågan för stödinsatser som kommitténs förslag om krav för permanent uppehållstillstånd förväntas leda till. Då förslagen förväntas leda till en ökad efterfrågan för stödinsatser från civilsamhället anser MUCF att civilsamhället bör få utökade resurser att möta efterfrågan.

I detta ärende har generaldirektör Lena Nyberg beslutat. Handläggare Victoria Blomén har varit föredragande. Senioranalytiker Tiina Ekman har deltagit i den slutliga beredningen av ärendet.

Lena Nyberg
generaldirektör

Victoria Blomén
handläggare